

SOC751 Výběrová šetření v sociologii

Lidé ohrožení sociálním vyloučením

Úkol č. 1:

Návrh úvodního projektu výběrového šetření

Vypracovali:

Milan Kabát, UČO: 182759

Vladimír Kozub, UČCO: 181734

Jana Škodová, UČO: 103014

Eva Pilarčíková, UČO: 165995

Úvod

Požiadavku na vyracovanie projektu výberového šetrenia zadalo Ministerstvo práce a sociálnych vecí Českej republiky. Zadavateľ chce poznať odpoveď na nasledujúce všeobecné otázky: (1) v akých hlavných dimenziách sa prejavuje sociálne vylúčenie medzi českou populáciou, (2) aká je miera tohto vylúčenia u dotýčnyc osob a ich domácností, (3) aký je subjektívny náhľad sociálne vylúčených osob na vlastnú situáciu.

Údaje o osobách ohrozených sociálnym vylúčením chce zadavateľ vedieť v členení podľa nasledujúcich premenných: pohlavie, vek, rodinný stav, počet detí, najvyššie dosiahnuté vzdelanie, pozícia na pracovnom trhu, výška a druh príjmov, etnicita, právny dovod používania bytu, veľkosť obce a príslušnosť k regiónu.

Cieľová populácia bola zadavateľom určená ako obyvatelia Českej republiky poberajúci sociálne dávky (doplatok sociálneho minima).

Pracovná definícia sledovaného javu

Koncept sociálneho vylúčenia môžeme vidieť ako horizontálnu nerovnosť „koncept exkluze se nevztahuje k stupňování nerovností, ale k mechanismům, které mají za následek oddělování určitých skupin od hlavního proudu společnosti“ Giddens (1998:104) Ide teda o ohrozenie sociálnej kohézie alebo súdržnosti spoločnosti, ktorá má 4 možné aspekty:

- Odmietnutie majoritnej spoločnosti integrovať určitých jedincov či kolektivity.
- Odmietnutie určitých jedincov či kolektív integrovať sa a ich tendencia vytvárať uzavreté kultúrne (alebo užšie nábožensky) vymedzené enklávy.
- Osobné charakteristiky vylučovaných osob, ako sú nízka úroveň ich kapitálov.
- Štrukturálne faktory (často súvisajúce i s hodnotami) brániace jedincom či kolektívam integrovať sa.

Sociálna exklúzia sa vymedzuje ako proces, v ktorom sa spoločnosť výrazne polarizuje. Je to proces vydeľovania jedincov i sociálnych kolektív zo spoločnosti, ktorá ich zbavuje práv a povinností, ktoré sú s členstvom v nej spojené.

Prijateľnou pracovnou definíciou sa javí vymedzenie sociálne vylúčených jedincov ako tých, ktorí sú obyvateľmi/občanmi danej spoločnosti, ale z dôvodov, ktoré nemajú sami pod kontrolou, nemožu participovať na obvyklých aktivitách spoločnosti, v ktorej žijú. (Burchardt, Grand a Piachaud 1999: 229).

Základné dimenzie sociálnej exklúzie

- ekonomická - znevýhodňovanie v rámci trhu pracovných možností
- sociálna a kultúrna - hodnoty, ideje, normy a životné stratégie určitej menšiny nie sú v súlade s idejami, normami, hodnotami a životnými stratégiami majoritnej skupiny
- politická - osoby neparticipujú na politickom živote majoritnej skupiny, lebo nespĺňajú kritériá stanovené majoritnou skupinou
- individuálna - na základe svojej osobnej charakteristiky
- symbolická - väčšinová skupina označí symboly menšiovej skupiny za nevhodné, často sú potom tieto symboly terčom posmechu
- priestorová - vylúčená skupina je situovaná v najmenej prestížnych loalitách

Chybí odkaz na literaturu.

Základné výskumné otázky

1. V akých hlavných dimenziách sa prejavuje sociálne vylúčenie medzi českou populáciou?
2. Aká je miera sociálneho vylúčenia osob poberajúcich sociálne dávky a ich domáností?
3. Aký je subjektívny náhľad sociálne vylúčených osob na vlastnú situáciu?

Vedľajšie otázky

Jak se vztahují vedlejší výzkumné otázky k základním výzkumným otázkám? Pomáhají vedlejší otázky k zodpovězení základních otázek?

1. Aká je korelácia medzi sociálnym vylúčením a pohlavím osob?
2. Sú sociálnym vylúčením viac ohrozené ženy alebo muži?
Je pohlaví faktor, který výrazně ovlivňuje sociální exkluzi? Nejjistější obě předchozí otázky to stejné?
3. Aká veková kategória je najviac ohrozená soc. vylúčením?
4. Ako vplýva rodinný stav na sociálne vylúčenie jedincov alebo skupín?
5. Má počet detí vplyv na sociálne vylúčenie jedincov alebo skupín?
6. Ako vplýva úroveň vzdelania na sociálne vylúčenie?
7. Aká je korelácia medzi sociálnym vylúčením a postavením na pracovnom trhu?
8. Ako vplýva výška a druh príjmov na sociálnu exklúziu?
9. Ako vplýva etnicita na sociálne vylúčenie jedincov alebo skupín?
10. Ktorá etnická skupina je najviac ohrozená sociálnym vylúčením?
11. Aká je korelácia medzi sociálnym vylúčením a právnym dovodom používania bytu?
Je otázka jasně formulovaná?
12. Sposobuje veľkosť obce sociálnu exklúziu?
Může velikost obce skutečně způsobovat sociální exkluzi?
13. Vplýva príslušnosť k regiónu na sociálnu exklúziu jedincov alebo skupín?
14. Pre aký typ regiónu je riziko sociálneho vylúčenia najvyššie?
Které vedlejší otázky rozvíjí 2. a 3. hlavní výzkumnou otázku?

Hlavné výskumné hypotézy

1. Hlavné dimenzie, v ktorých sa prejavuje sociálne vylúčenie, sú:
a) ekonomická dimenzia - postavenie na pracovnom trhu - nezamestnanosť
- nízky príjem

Co např. nekvalifikovanost nebo nejistota zaměstnání?

b) sociálna dimenzia – nízka úroveň vzdelania

c) kultúrna dimenzia - etnicita - minoritná etnická skupina (imigranti, rómovia).

2. Miera sociálneho vylúčenia osob poberajúcich sociálne dávky a ich domáností je vysoká.

Jak vysoká? Jaký podíl těchto domácností by mohl být sociálně vyloučený?

3. Medzi poberateľmi soc. dávok, ktorí sa vnímajú ako sociálne vylúčení sa vo vyššej miere vyskytujú ľudia minoritnej etnickej príslušnosti.

4. Osoby, ktoré pociťujú sociálne vylúčenie vo väčšej miere vykazujú pasivitu vo viacerých oblastiach svojho života, tj. nehľadajú prácu, sú apatickí k daniu vo svojom okolí, v politike.

Vedľajšie hypotézy

1. Pohlavie osob vplýva na sociálne vylúčenie.
  2. Ženy sú viac ohrozené sociálnym vylúčením ako muži.
  3. Sociálnym vylúčením sú najviac ohrozené osoby vo veku nad 50 rokov.
- A co např. mládež nebo děti?**
4. Slobodné matky sú ohrozené sociálnym vylúčením.
  5. Počet detí má vplyv na sociálne vylúčenie jedincov alebo skupín.
  6. Sociálne vylúčenie sa častejšie vyskytuje u skupiny obyvateľov s nižším vzdelaním.
  7. Zlé postavenie na pracovnom trhu spôsobuje sociálnu exklúziu.
  8. Nízky príjem spôsobuje sociálnu exklúziu.
  9. Sociálnym vylúčením sú najviac ohrození príslušníci rómskej etnickej skupiny.
- Z celé populace ČR nebo ze všech etnických skupin, které zde žijí?**
10. Neexistuje žiadny vzťah medzi sociálnym vylúčením a právnym dovodom používania bytu.
  11. Veľkosť obce nespôsobuje sociálne vylúčenie.
  12. Príslušnosť k regiónu vplýva na sociálnu exklúziu jedinco alebo skupín.
  13. Najviac sú sociálnou exklúziou ohrozené periférne regióny.
- Nejsou některé hypotézy příliš banální?**

Stratégia výskumu

Výskum bude prebiehať na území Českej republiky. Skúmanou jednotkou budú obyvatelia Českej republiky poberajúci sociálne dávky (doplatok životného minima). Šetrenie bude prebiehať formou dotazníka. Respondenti budú zachytení v miestach príslušných k výplate sociálnej dávky.

Použitá literatúra:

1. Mareš, P. 2006. *Faktory sociálního vyloučení. Praha : Výzkumný ústav práce a sociálních věcí. On-line: http://www.vupsv.cz/Fulltext/vz_193.pdf*
2. <http://everest.natur.cuni.cz/akce/segregace/publikace/Radostny.pdf>
3. http://iss.fsv.cuni.cz/storage/user/144_060202-bartak-socpol.pdf